

Hornstrandafriðlandið

Ársskýrsla 2010

Hornstrandafriðlandið 2010

Ársskýrsla

Jón Björnsson

Efnisyfirlit	
Inngangur	4
Hornstrandafriðlandið	4
Veður og náttúrufar 2010	5
Ferðasumarið 2010	7
Vetrarferðamenn, vélsleðaferðir (vetrarferðir)	9
Vorferðamenn.....	9
Haustferðamenn	10
Vanbúnir ferðamenn.....	10
Að bera ábyrgð á eigin ferðum	11
Helstu störf og verkefni landvarða.....	12
Þjónustumiðstöð Höfn, Hornvík.....	13
Tjaldsvæði og þjónusta í friðlandinu.....	14
Umgengni.....	15
Hreinlætis- og sorpmál.....	17
Vélknúin ökutæki innan friðlandsins.....	17
Veiðar	18
Áætlun báta og landingarstaðir	19
Skemmtiferðaskip	19
Flugsamgöngur.....	20
Öryggismál	20
Framkvæmdir í friðlandinu 2010	20
Neyðarskýli á Hornströndum	21
Umræða	22
Niðurlag.....	24
Viðaukar	24
Hornstrandir, lýsing 2010.....	25
Samstarfsaðilar	27
Hornstrandanefnd.....	32
Auglýsing um friðland á Hornströndum.....	33
Starf sérfræðings Hornstranda:	34

Inngangur

Sumarið 2010 var ákaflega gott á Hornströndum. Veðurgott var mestan hluta sumarsins, fjöldi ánægðra ferðamanna, umgengni ágæt og ætluð verkefni gengu upp. Nokkur fjölgun var á ferðamönnum frá liðnum árum og er áætlaður fjöldi þeirra um 6300. Frá 1990 til 2005 var fjöldinn nokkuð jafn eða milli 3000 til 4000 manns á ári, en síðan hefur ferðamönnum fjölgað, ekki síst síðustu tvö sumur. Helsta ástæða fjölgunar eru nýjir valkostir fyrir dagsferðamenn, enda eru þeir um fjórðungur gesta. Sjóveður hafa þó mikið að segja gagnvart dagsferða-mönnum og geta haft talsverð áhrif á fjölda ferðamanna, enda sýnir það sig að í brælusumrum fækkar ferðamönnum.

Hornstrandafriðlandið

Hornstrandafriðlandið var stofnað 1975 *með verndun náttúru svæðisins að leiðarljósi*. Það þekur 580 km² svæði norðan Drangajökuls, nyrst á Vestfjörðum. Landslag svæðisins einkennist af víkum og fjörðum, bröttum fjöllum og háum fjallaskörðum, margbreytilegum fjörum, ám og fossum og mikilli gróðursæld á láglandi. Fuglalíf er fjölbreytt, ekki síst sjófuglar og tvö af stærri fuglabjörgum Íslands eru innan friðlandsins. Heimskautarefur er friðaður á svæðinu og algengur víðast. Selir eru með ströndum. Svæðið fór í eyði um 1950 og hefur engin búið innan þess eða á grenndarsvæðum síðan, utan vitavarsla á Hornbjargsvita til 1995. *Ástæða friðunnar liggur í náttúrufari svæðisins, sem hefur fengið að þróast óáreitt um langt skeið.*

Engir akvegir liggja að friðlandinu eða um það og er algengast að ferðamenn komi sjóleiðis inn á svæðið og ferðist fótgangandi um það með allan sinn búnað og tjöld. Svæðið er því vinsælt meðal göngu- og náttúruferðamanna. Ferðatímabil er mjög stutt eða tæpir þrjú mánuðir ársins, enda er veðurfar risjótt á svæðinu, þokur og væta nokkuð algengar með góðviðrisköflum á milli. Veður getur breyst mjög hratt í friðlandinu sem gerir aftur aukna kröfu til útbúnaðar og reynslu ferðamanna. Tiltölulega fáir ferðamenn fara um svæðið og álag vegna ferðamennsku er því lítið.

Búseta var á svæðinu í hátt í ellefu aldir, en vélvæðing átti sér aldrei stað með meðfylgjandi jarðraski, framræstingu lands, túnrækt, vegagerð eða áveituf framkvæmdum. Menningaminjar eru því vel varðveittar og lítt raskaðar. Sama á við um landslag og náttúruferðir almennt. Íbúar lifðu jafnt á landbúnaði, fiskveiðum og fuglanyttjum. Einangrun svæðisins og aukin tækifæri á þéttbýlisstöðum leiddu til þess að umrætt svæði fór í eyði.

Í dag státar Hornstrandafriðlandið af einstakri náttúru og göngulandi, sem geri talsverðar kröfur til gesta sinni, um leið og upplifun þeirra er mikil. Samspil gróðurs, landslags og veðurfars setur dulúð á svæðið og skapar þá náttúrufegurð sem landið býr yfir.

Vísir að gestastofu friðlandsins er á Ísafirði og þar er aðsetur heilsársstarfsmanns.

Veður og náttúrufar 2010

Haustið 2009 var veðurgott. Brælur heftu þó för manna í friðlandið í september. Yrðlingar yfirgáfu greni í byrjun september og fugl var snemma farin af svæðinu. Fáar fréttir fór af refa-veiðum og aðeins fréttist af einum skotnum ref á austanverðu svæðinu. Nokkuð var um gæs og fréttist af mönnum á gæsaveiðum m.a. í Aðalvík. Þá var talsvert um rjúpu á svæðinu en ekkert sagði af rjúpnaveiðum. Veður héldust mild fram í miðjan nóvember. Aðeins snjóaði þó á svæðinu, þrátt fyrir hlýindi og var svæðið algrátt í nóvember. Brælur gerði síðari hluta nóvembermánaðar og snjóaði og rigndi á víxl. Öllum húsum hafði verið lokað í byrjun mánaðarins og fáir á ferð um svæðið eftir það.

Um miðjan nóvember lagðist í NA áttir með fremur köldu tíðarfari og éljagangi og var kalt á svæðinu í mánaðarlok. Desember heilsaði með stórhrið og talsverðri snjókomu. Hlýnaði aftur fáum dögum síðar með rigningu, slyddu og snjókomu á víxl. Hlýtt um miðjan mánuðinn með asahláku en kólnaði aftur nær áramótum. Nýtt ár heilsaði með bjartvirði og gaf tóninn fyrir árið.

Vestanáttir voru fyrri hluta ársins 2010 og færðist hafís nær landi. Var hafís að lóna utan svæðisins í 20 til 30 sjm. fjarlægð, en íshrafl náði að Hornbjargi. 27. janúar var ísbjörn skotinn á Norðausturlandi. Stöðugt er fylgst með hafisbrúninni, enda miðast fyrsta eftirlit sumarsins við nálægð eða komu hafíss að vetri. Landvörður dvaldist í Jökulfjörðum um áramót. Talsvert var af æðarkollum og hávellu á svæðinu og refir gæfir, iðnir í skelfiski.

Aftur hlýnaði í janúar og rigndi og gerði reyndar óvenjuhlýtt um tíma og fór meðalhiti við Ísafjarðardjúp 3,4 gráðum yfir meðaltal (Bolungarvík). Úrkoma var að mestu regn. Undraði marga hita nær 10° uppúr miðjum janúar á Hornströndum en þó ekki einsdæmi:

Árið 1939 var talið að veðurfar hafi verið svipað og nú, „Fíflar spruttu í Hornbjargi á Þorranum“ var haft eftir Guðmundi Guðjónssyni (Gvendur Pári/ munnleg heimild Sigurjón Hallgrímsson, Dynjanda).

Veður voru að mestu aðgerðarlítið síðari hluta vetrar. Snjóaði og hlánaði á víxl. Snjóaði nokkuð um Páska og jörð alhvít í friðlandinu. Norðanátt og kalt á vordögum og sjóveður vond. Í byrjun maí gerði hægviðri og hlýnaði í veðri og tók gróður þegar að taka við sér. Sjómenn töluðu um mikið af svartfugli og var talsvert skotið við Ritinn að sögn. Fuglinn sagður í góðum holdum. Grunur er um skotna refi í Jökulfjörðum og Hornvík snemmvors.

Enn var nokkur snjór á svæðinu í byrjun maí og fóru vélsleðamenn um hluta svæðisins, reyndar oft á snjólausu eða snjólitlu. Nýleg meiðaför sáust jafnvel á Hesteyri snemmvors. Veðurgott var í maímánuði og mikið af fugli víða. Snjó tók óvenju hratt upp. Talsvert var um fyrirspurnir að komast inná svæðið snemmvors og grunur er um að skemmtiferðaskip hafi sett fólk í land, án þess að tilkynna um ferðir sínar. Fjórir Þjóðverjar gengu um friðlandið í lok maí. Ábendingar voru sendar til ferðaþjónustuaðila um tilkynningaskyldu (tilkynna skal um ferðir sínar á tímabilinu 15. apríl til 15. júní ár hvert til Umhverfisstofnunar, landeigendur undanþegnir).

Júnímánuður heilsaði hlýr og sólríkur og setti nær mark sitt á sumarið. Veður voru afargóð, lítið um brætur og votviðri þó stöku veður gerði. Blómgunartími var snemma á ferðinni eða að álitu kunnugra tíu dögum fyrir en vanalega. Lítil úrkoma í júnímánuði dró þó úr sprettu og sá á gróðri. Margar mýrar þornuðu upp. Fuglar voru snemma í varpi og er líklegt að sumar tegundir hafi orpið tvisvar yfir sumarið (maí og júlí). Refur var hinn sprækasti og fjöldi yrðlinga komst á legg á norðanverðu svæðinu. Óvíst er þó hvernig þeim reiddi af um haustið í umhleyplingum og talsverðum klakaböndum á jörðu. Minna fór um ref í Aðalvík, Hesteyrarfirði og í Fljóti og höfðu margir heimamanna orð á því að minna hafi sést af honum umfram fyrri sumur. Nokkur truflun af ferðamönnum var við greni, ekki síst í Hornbjargi og fluttu læður yrðlinga oft milli grenja.

Óvenju miklar rigningar voru í byrjun júlímánaðar og hefur undirritaður sjaldan séð annað eins vatn á svæðinu. Sá talsvert á gróðri í kjölfar vætunnar. Ýmsar plöntur fóru að missa reisin sína síðari hluta júlímánaðar og haustlitir settu svip sinn á margar gróðurtegundir í byrjun ágúst.

Septembermánuðir var hlýr og sólríkur og hélst sumarblíða langt fram á haust.

Ferðasumarið 2010

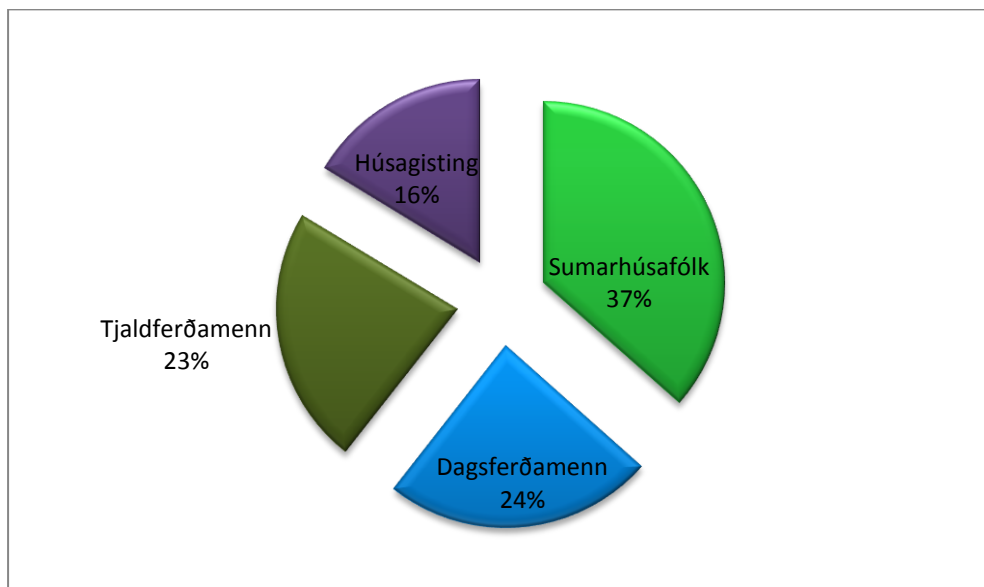
Ferðasumarið 2010 var gott á Hornströndum. Veðurgott og þurrt var mestan hluta sumarsins og landið létt yfirferðar. Fyrstu hópar ferðamanna komu á svæðið um miðjan júní og síðustu ferðamenn af svæðinu fóru í lok september (skemmtiferðaskip 22. sept).

Líkt og fyrr segir var nokkur fjölgun ferðamanna í friðlandið 2010. Við mat á fjölda er stuðst við farþegafjölda í þjónustubátum, gistinætur á þjónustustöðum, áætlun um fjölda flugfarþega og ferðamanna á eigin bátum o.s.frv. Matið gefur nokkuð skýra mynd af fjölda ferðamanna, en reikna má með einhverri skekkju (10% +/-), þar sem fjöldi í óskráðum ferðum er metin en ekki talinn. Þá er óvissa um fjölda ferðamanna að vetri til (sigling, snjósleðar o.fl.). *Hanna þarf gott verkfæri til þess að meta fjöldann með einhverri vissu.* Loks er nokkur óvissa varðandi fjölda ferðamanna með skemmtiferðaskipum, þar sem stöku skip eiga það til að setja farþega í land án nokkurrar vitneskju hlutaðeigandi yfirvalda.

Sumarið 2010 var áætlað að 6300 manns hefðu sótt friðlandið heim og er það fjölgun uppá 1000 manns s.l. tvö ár (frá 2008). Mest er fjölgun dvalar- og gönguferðamanna (tjaldferðamenn) svo og dagferðamanna. Gestum í sumarhúsum hefur fjölgað en fjöldi ferðamanna sem kaupa gistingu á svæðinu stendur nokkuð í stað milli ára sem þýðir að sennilega er hámarki náð þar. Fjöldi tjaldgеста styður það einnig. Innlendir ferðamenn eru í meirihluta gesta, eða tæp 80%. Ferðamönnum skemmtiferðaskipa hefur fjölgað mikið og teljast með dagsferðamönnum. Ný sumarhús eru í smíðum á svæðinu og lítilega hefur bæst við gistimöguleika innan friðlands og má reikna með því að fjölgun verði í umræddum flokkum í framtíðinni. Mynd 1, sýnir áætlaða skiptingu ferðamanna sumarið 2010. Hér er um áætlun að ræða út frá fyrrgreindum talningum og má reikna með einhverri óvissu.

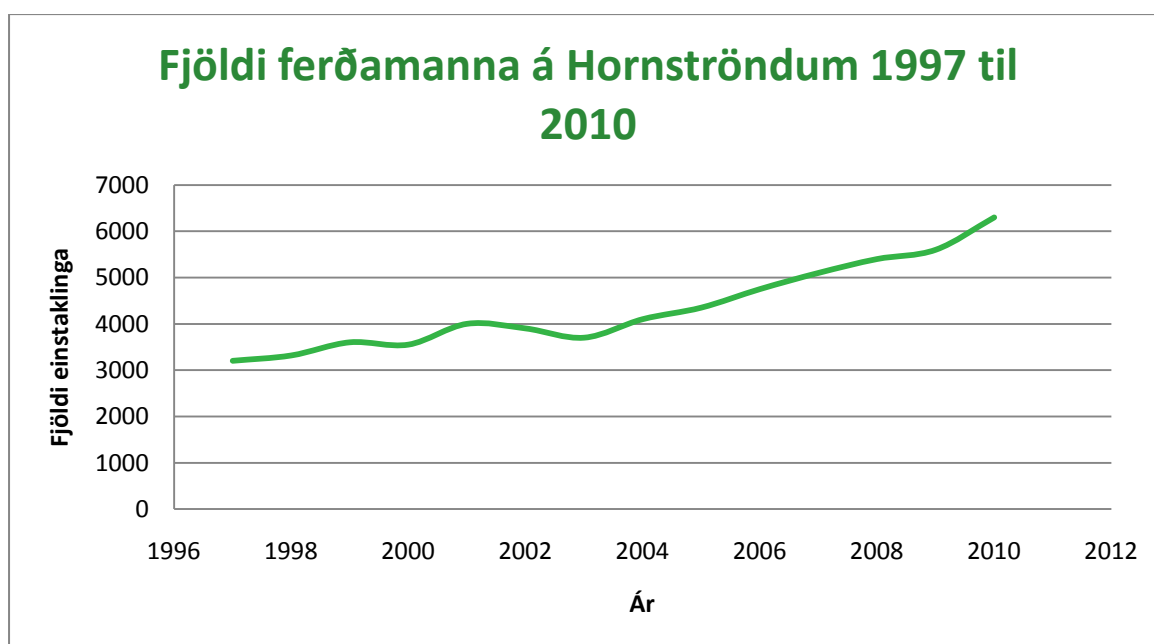
Tjaldsvæðið í Höfn hefur reynst ágætur mælikvarði á fjölda göngumanna á svæðinu, enda fara flestir göngumanna þar um. Sumarið 2010 voru gistinætur á tjaldsvæðinu 1284 og hafa aldrei verið fleiri. Á bak við hvern ferðamann eru rúmlega 3 gistinætur svo fjöldi þeirra er um 400 manns.

Skráðir dagsferðamenn voru um 1300 manns, þar af komu tæplega 700 með skemmtiferða-skipum. Einhver óvissa er þó með heildarfjölda skemmtiferðaskipa, enda erfitt um vik að fylgjast með þeim.

Mynd 1, áætluð skipting ferðamanna í Hornstrandafriðlandinu sumarið 2010

Áætlun um fjölda ferðamanna í friðlandinu með svipuðum hætti og áður greinir hefur verið unnin frá árinu 1997. Meðfylgjandi er mynd af þróun gestasóknar frá árinu 1997 (sjá mynd 2).

Mynd 2, áætlaður fjöldi ferðamanna á árunum 1997 til 2010. Fjölgunin er nokkuð jöfn milli ára.

Vetrarferðamenn, vélsleðaferðir (vetrarferðir)

Af og til leggja hópar vélsleðamanna ferð sína um friðlandið og þá yfirleitt síðla vetrar. Hinsvegar hafa lítil snjóalög undanfarna vetur hindrað ferð margra um svæðið. Ávalt eru þó einhverjir sleðamanna sem taka ekki tillit til aðstæðna og aka um snjólaus svæði. Þannig mátti sjá ummerki eftir ferðir sleðamanna um Almenningsgaskarð í Hornbjargi frá liðnum vetri, jafnt meiðaför sem upptætt gróðurlendi. Þá var talsvert af meiðaförum við Hesteyri og á láglandi innan Hornvíkur. Fréttist af tveimur vélsleðahópum í Hornvík í maí, þrátt fyrir lítinn snjó og má reikna með því að sýnileg för séu frá þeim hópum. Hætt er við að rof geti farið af stað í viðkvæmum skörðum ef mikið yrði um slíkan akstur og þarf að finna leiðir til að sporna við umræddri hegðun og hugsanlega banna allar vélsleðaferðir um svæðið þegar kemur fram á vor.

Vorferðamenn

Tiltölulega fári ferðamenn fara um friðlandið snemma á vorin og veldur þar tíðarfar og snjóalög mestu um. Hinsvegar hafa orðið hægfara breytingar þar á og sífellt fjölgar fyrirspurnum um að komast snemmsumars á svæðið. Samkvæmt reglum friðlandsins ber ferðamönnum, öðrum en landeigendum að tilkynna um för sína á tímabilinu 15. apríl til 15. júní. Þetta ákvæði hefur þó illa haldið. Snemmferðamenn hafa fyrst og fremst verið snjósleðamenn sem fyrr segir, en einnig hafa skíðamenn lagt leið sína í friðlandið í auknum mæli. Þegar hafa komið kvartanir vegna árekstra umræddra hópa, enda mjög ólíkar ferðavenjur. Stöku göngumenn hafa lagt leið sína á svæðið í maí og sífellt fjölgar ferðamönnum snemma í júní.

Ástæða þess að ákvæði um tilkynningaskyldu var sett, var nauðsyn þess að fylgjast með og hafa eftirlit með ferðamönnum á viðkvæmasta tíma lífríkis og náttúru á svæðinu. Yfirleitt er friðlandið mjög blautt á þessum tíma, talsverður snjór á láglandi sem heiðum og hættara við að svæðið verði fyrir hnjaski ef margir leggja leið sína um það. Göngustígar eru blautir og auðvelt að troða þá út svo og hefja nýmundun stíga. Tjaldsvæði eru einnig blaut og viðkvæm. Viðkvæmast er þó dýralífið á þessum tíma, fuglar að velja sér hreiðurstað og/eða nýsestir á hreiður og refur með nýgotna yrðlinga á grenjum. Dýralíf er því mjög viðkvæmt fyrir hverskonar truflun á þessum tíma. *Setja þarf sérleiðbeiningar til ferðamanna sem fara snemmsumars á svæðið og styrkja regluna um tilkynningaskyldu.*

Haustferðamenn

Talsverðar fyrirspurnir voru um ferðir í friðlandið er líða tók að lokum ágústmánaðar. Þá voru allnokkrir sem keyptu sér far í friðlandið fram yfir miðjan september. Það er í sjálfu sér ekki neikvætt að lengja ferðamannatímabilið, en vandi liggur í því að flestir eru farnir af svæðinu síðari hluta ágústmánaðar og því fólk eitt á ferð, án stuðnings. Þá eru nær allir sem fara svo seint um svæðið erlendir og með litla þekkingu á staðhátum. Loks bar við að umgengni versnaði í friðlandinu síðustu vikurnar sem fólk fór um og má hugsanlega rekja það til þess að nær engin er á svæðinu og fólk því síður upptekið að sinna þeim reglum sem gilda. Landvörður fylgdist með ferðum fólks og reyndi að hafa samband við alla sem lögðu leið sína á svæðið til að ítreka reglur friðlandsins og hvetja þá til góðrar umgengni og frágangs á þeim svæðum sem þeir fóru um (loka kömrum, fjarlægja reka af tjaldsvæðum o.fl.).

Vanbúnir ferðamenn

Af og til koma illa búnir ferðamenn á svæðið. Yfirleitt eru þeir erlendir og hafa vanmetið aðstæður á svæðinu og ofmetið sjálfa sig. Algengast er að fatnaður þeirra stenst litlar kröfur, s.s. vatns- og vindheldni. Oft eru þeir í léttum mittisjökkum og gallabuxum svo og á strigaskóm. Ef veður eru váland sækja þeir í hús á svæðinu til skjóls. Þá ber stöku sinnum á því að ferðamenn fara um svæðið án tjalds og teysta alfarið á gistingu í neyðarskýlum. Einnig eru ferðamenn án eldunartækja og ætla annað hvort að sleppa allri hitun eða nýta rekavið sem eldsneyti. Loks eru matarlausir ferðamenn. Þeir hafa algjörlega vanmetið hve mikinn mat þeir þurfa að hafa með sér, talið að hægt sé að kaupa mat á svæðinu eða ætla hreinlega að sníkja sér mat af öðrum. Yfirleitt reynast erfiðar veðuraðstæður umræddum ferðamönnum illa. Landvörður hefur oft haft afskipti af slíku fólki og aðstoðað þá við að yfirgefa svæðið, enda erfitt að hafa fólk inni á svæðinu sem ekki getur tekið ábyrgð á sjálfu sér.

Skynsamlegt væri að koma upp gátlista fyrir ferðamenn, þ.e. hvað þeir eiga að hafa með sér og við hverju má búast. Einnig mætti setja upp þá reglu að landvörður vísi illa búnum ferðamönnum af svæðinu, þ.e. ferðamenn án regnfata, tjalda, eldunarátala, matar o.s.frv.

Grunnbúnaður í ferðalögum í Hornstrandafriðlandinu er:

- Regnfatnaður (vatnsheldur og góður, ekki regnslár eða plastpokar)
- Góðir gönguskór, yfirfarnir og tilgengnir
- Tjald með góðri regn- vindheldni
- Eldunaráhöld (skaðlaus umhverfinu)
- Matur, orkuríkur og nægur

Hafa ber í huga að búnaður valdi ekki tjóni á svæðinu, s.s. lífríki þess og valdi ekki óþarfa álagi. Dæmi um óþarfa álag getur t.d. legið í eldunartækjum sem brenna undirlag sitt (mynda brunabletti), mjög stífir og þungir gönguskór auka traðk og slit á landi og stígum o.s.frv. Þá eru göngustafir sérkaflir, en þegar valda þeir talsverðu tjóni, ekki síst á göngustígum, þá sérstaklega í brekkum og hallandi landi.

Að bera ábyrgð á eigin ferðum

Af og til koma á svæðið ferðamenn sem eru ekki undirbúnir fyrir Hornstrandaferðir. Yfirleitt er búnaði eða reynslu um að kenna, ekki síst hjá erlendum ferðamönnum, sem fyrr segir. Algengast er að regnfatnaður er ekki til staðar eða stenst ekki kröfur. Margir vanmeta svæðið og ofmeta sjálfa sig um leið. Oft kunna ferðamenn ekki að lesa kort og/eða fylgja merktum leiðum. Þá skortir oft á mat eða eldunartæki eru ófullkomin. Jafnvel koma ferðamenn tjaldlausir inná svæðið. Margir umræddra ferðamanna leita á náðir landvarða eða sumarhúsaeygenda á svæðinu, þ.e. varpa ábyrgðinni af sjálfum sér á aðra betur búna.

Þá ber einnig á ferðamönnum sem ekki hafa úthald eða reynslu til að ferðast um óbyggðasvæði. Sumir hafa jafnvel aldrei gengið á opnum svæðum án göngustíga. Algengara er að sjá slíkt fólk í hópferðum, t.d. Íslendinga. Umræddir ferðamenn ná ekki að halda gönguhraða hópsins og lengja dagsferðatímann. Oft þarf að létta þá (búnað) og aðstoða á margan máta. Umræddir einstaklingar varpa ábyrgðinni af sjálfum sér á hópinn.

Ýmsir ferðamenn taka heldur ekki ábyrgð á landinu sem þeir fara um. Rusl er skilið eftir og slæmur frágangur oft á tjaldstað eða við kamra./salerni. Skilningsleysi er gagnvart friðhelgi sumarhúsaeygenda, farið er upp að öllum húsum, lagst á glugga og oft reynt að komast inn í mannlaus hús af einskærri forvitni.

Umræddir ferðamenn elta oft ref, sitja yfir grenjum og reyna að fanga yrðlinga eða fugla og koma styggð og óþarfa stressi á staðartegundir dýra. Þá koma stöku gæludýraeigendur með hunda á svæðið og taka ekkert tillit til annarra ferðamanna eða dýralífs á svæðinu. Hundarnir eru látnir ganga lausir, gera þarfir sínar á tjaldsvæðum o.fl. Oft er illa brugðist við afskiptum landvarða eða ferðamanna af lausagöngu hunda.

Mjög brýnt er að taka á umræddum þáttum og efla skilning og virðingu ferðamanna fyrir ferðalögum á svæðinu. Auka þarf tilfinningu manna fyrir þeirri ábyrgð sem þeir bera á sjálfum sér, náttúru svæðisins og öðrum ferðamönnum og landeigendum og að þeir hagi undirbúningi ferða sinna með það að leiðarljósi. Með því uppfylla ferðamenn þau skilyrði sem óbyggðasvæðið Hornstrandir setur ferðamönnum.

Helstu störf og verkefni landvarða

Sumarið 2010 störfuðu tveir landverðir í friðlandinu, skýrsluhöfundur, sérfræðingur og heilsársstarfsmaður friðlandsins, Jón Björnsson og Jónas Gunnlaugsson landvörður. Jón starfaði á svæðinu nær allt sumarið og fram í september en Jónas frá því seinni hluta júnímánaðar til ágústbyrjunar. Þá störfuðu sjálfboðaliðar Umhverfisstofnunar í friðlandinu í júlímánuði og unglingar frá Vinnuskóla Ísafjarðarbæjar í nokkra daga og heimamenn komu einnig að sjálfboðavinnu líkt og undanfarin ár. Áætlaðar starfsvikur sumarsins voru 34. Samhliða atvinnuátaki stjórnvalda var ráðin starfsmaður á skrifstofu Hornstrandastofu, Lísbet Harðardóttir í nokkrar vikur sumarið 2010 og sinnti sá starfsmaður útréttingum fyrir landverði ásamt ýmsum störfum á Ísafirði. Hugsanlega verður framhald á slíku starfi svo framalega sem álíka atvinnuátak verður áfram í boði.

Sérfræðingur hóf ferðir sínar í friðlandið í lok maí líkt og undanfarin ár. Um dagsferðir var að ræða í Jökulfirði og Aðalvík. Haldið var úti fyrirspurnum um fyrstu gesti sumarsins og fregna leitað af ástandi svæðisins. Sérfræðingur dvaldi nokkra daga í Hornvík í byrjun júnímánaðar og gerði þjónustuhús sumarklárt. Landvarsla var svo hafin að fullu í lok júnímánaðar. Eftir Verslunarmannahelgi starfaði eingöngu sérfræðingur friðlandsins við landvörslu og hafði viðveru í friðlandinu fram undir miðjan september. Dagsferðir voru síðan farnar fram í lok septembermánaðar og lauk þar með svæðalandvörslu sumarsins. Ekki fréttist af ferðum í friðlandið eftir þann tíma.

Störf voru hefðbundin, viðhald tjaldsvæða, kamra og göngustíga, ásamt eftirliti og ekki síst umræðum og fræðslu til ferðamanna um svæðið, en sá þáttur hefur aukist mikið undanfarin ár. Störfin eru þó sífellt í endurskoðun og taka aukið mið af verndargildi svæðisins.

Helstu verkefni voru frágangur á þjónustuhúsi í Höfn Hornvík, lagfæring á göngustígum við Hornsá og Hesteyri, smíðaðir tveir nýir kamrar (Hornsá og Hesteyri) og flutningur á smíðaefni í kamra austan Axarfjalls sem settir verða upp sumarið 2011. Starfsemi þjónustuhússins í Höfn var mótuð svo og fræðsla til ferðamanna.

Nokkuð var um að aðstoða þurfti ferðamenn vegna lélegs búnaðar, smá óhappa, vosbúðar og breytingar á ferðatilhögun, þ.e. ferðamenn sem gáfust hreinlega upp og breyttu áætlun sinni út af svæðinu. Meir bar á ferðamönnum sem vanmátu aðstæður svæðisins og/eða ofmátu sjálfa sig. Nær eingöngu var um erlenda ferðamenn að ræða. Aðstoða þurfti því ferðafólk að komast af svæðinu. *Efla þarf kynningu til ferðamanna varðandi þátt og setja upp gátlista sem þeir geta nýtt sér og farið eftir.*

Fræðsla

Mikil aukning hefur verið á fræðslu um Hornstrandir og skipar fræðslan stóran þátt í starfi landvarða. Ekki er um skipulega fræðslu að ræða, fremur svar við fyrirspurnum, ábendingar um umgengni og náttúrufar svo og óformlegir fyrirlestrar um svæðið, enda leitar stór hluti ferðamanna til landvarða. Með tilkomu þjónustuhússins í Höfn, Hornvík, jókst umræddur þáttur verulega, enda sækja nær flestir gestir sem koma í Höfnina húsið heim og eiga orð við starfandi landvörð. Húsið þjónar því lykilhlutverki í að koma skilaboðum og fræðslu til skila.

Þjónustumiðstöð Höfn, Hornvík

Sumarið 2009 var hafist handa við byggingu Þjónustumiðstöðvar í Höfn, Hornvík. Samkomulag var gert við landeigendur um stöðu hússins til þriggja ára og í kjölfarið verður staða hússins metin og áframhaldandi samningur gerður svo framalega sem skilyrðum samningsins verði uppfyllt. Smíði hússins lauk sumarið 2010. Húsið samanstendur af tveimur vatnssalernum, landvarðaraðstöðu og framrymi við landvarðaraðstöðuna. Húsið er rúmlega 20 m² að stærð. Notagildi hússins kom fljótlega í ljós.

Ferðamenn sækja mjög að því, ekki síst til að sækja upplýsingar um veðurfar, gönguleiðir o.fl. Tækifærið var nýtt og fengu ferðamenn auk þess upplýsingar um náttúruvernd, stöðu svæðisins og nauðsyn góðrar hegðunar í samskiptum við náttúru þess. Fræðslugildi hússins var því ótvírætt. *Setja þarf fram áætlun um þann þátt, enda húsið gott verkfæri til þess að stýra hegðun gesta á svæðinu.*

Þjónustuhús, Höfn, Hornvík

Tjaldsvæði og þjónusta í friðlandinu

Sumarið 2010 voru 13 tjaldsvæði í friðlandinu, 11 rekin af Umhverfisstofnun og 2 af einkaaðilum. Ekkert gjald var tekið á tjaldsvæðum Umhverfisstofnunar, en eigendur einkatjaldsvæða taka tjaldsvæðisgjald, enda þjónusta ólíkt meiri á þeim svæðum. Tjaldsvæði Umhverfisstofnunar eru fremur frumstæð, kamrar á þeim öllum og vatn tekið úr næsta læk eða á. Aðeins í Höfn, Hornvík er tjaldsvæði með vatnssalernum og rennandi vatni úr vatnslind. Í friðlandinu er boðin húsagisting á fjórum stöðum, þ.e. Hesteyri (Læknishúsið), Hlöðuvík (Búðabær), Látravík (Hornbjargsviti) og í Bolungarvík. Þá eru stöku sumarhús leigð almenningi um stutt skeið. Kaffihús er í Læknishúsinu á Hesteyri og sækja dagsferðamenn þangað. Ýmiss smáþjónusta er til staðar á gististöðum, s.s. matur og kaffi svo og annað smálegt. Eiginleg þjónusta er fremur lítil innan friðlandsins en þess meira er í boði á grenndarsvæðum.

Umgengni

Umgengni var að með ágætum sumarið 2010. Þó eru nokkur atriði sem þarf að skoða og bæta úr. Talsverð fjölgun varð á ferðamönnum, en sást þó ekki sem versnandi umgengni, utan aukins álags á göngustígum. Hinsvegar bar á verri umgengni ferðamanna síðsumars, eða í lok ferðatímans, þegar nær engir voru eftir á svæðinu. Svo virðist sem sumir af síðustu ferðamönnum hafi talið frelsið ótakmarkað og að reglur giltu síður á svæðinu þegar fáir færu um. Þannig bar meir á brennum og varðeldum t.d. á grónu landi meðal síðustu ferðamanna. Einnig var nokkuð um smárusl, sigarettustubba og annað slíkt og ýmislegt borið á tjaldsvæði án þess að hirða um að skila því aftur að dvöl lokinni (rekaviðadrumbur, grjót o.fl.). Nokkuð var einnig um rusl í kömrum á tjaldsvæðum sem ekki höfðu stöðuga vakt og er það nýlunda.

Ávalt er eitthvað um ruslabrennur á svæðinu yfirleitt við sumarhús. Oftar en ekki er brennt í gömlum húsgrunnum. Þetta er eitt af þeim verkefnum sem þarf að taka á í framtíðinni.

Ætlast er til að ferðamenn taki rusl sitt af svæðinu og skili í ruslagáma á brottfarastöðum. Langflestir gera það. Eftir sem áður þarf að gera átak í ruslamálum innan friðlandsins og efla enn frekar ábyrgð fólks á eigin rusli. *Auka þarf merkingar á tjaldsvæðum og við kamra. Þá þarf að senda landeigendum bréf um frágang á rusli, brennur, utanvegaakstur léttra hjóla o.fl.*

Rusl er í sjálfu sér ekki vandamál í friðlandinu, en úrbætur má gera í sumum málum. Mest af sýnilegu rusli rekur á fjörur og kemur að mestu frá bátum og skipum. Oftast nær plastefni og nylon, s.s. plastbrúsar, netahlutar o.s.frv. Einnig kemur svolítið af heimilissorpi, s.s. umbúðum, sennilega frá sömu aðilum. Undanfarin ár hefur sandfjaran fyrir botni Hornvíkur verið hreinsuð sumar hvert og rusl sent til Ísafjarðar. Að meðaltali hafa þetta verið um 20 ruslapokar árlega eða um 200 til 300 kg af rusli af 4 km langri fjöru. Það er nú ekki þar með sagt að ávalt reki annað eins á allar fjörur friðlandsins. Fremur hitt að stöku fjörur safna miklu rusli og oft fjörur fyrir víkurbotnum. Langmest af umræddu rusli kemur á norðurhluta friðlandsins. Vestan-víkur og Jökulfirðir eru nær lausir við þennan slæma reka. Í raun væri ekki flókið að finna út hvert heildarmagn rusls sem rekur á fjörur er (skanna rekafjörurnar og meta rusl á hvern km). Sorp hefur ekki teljandi áhrif á lífríki utan netadræsur sem eiga til að veiða jafnt fisk, sel og fugl. Stöku sinnum finnst slík veiði í reknum netum. Refurinn er duglegur að hreinsa lífrænt sorp. Óvíst er hvort það hafi einhver áhrif á hann.

Átak var gert fyrir nokkrum árum varðandi hreinsun á fjörum í Aðalvík (Sjálfbóðaliðasamtök um náttúruvernd) en mest af því sem safnaðist var timbur og rekaviður. Allt var brennt á staðnum.

Í raun þyrfti að gera átak í hreinsun fjara á norðanverðu svæðinu (þ.e. plastefni og annað rusl). Slíkt er þó kostnaðarsamt, ekki síst að koma ruslinu frá svæðinu.

Brunaleyfar í kjölfar varðelda eru nokkuð algengar. Ferðahópar stafla stundum upp stórum trjábolum og bera eld að. Yfirleitt brenna bolirnir ekki upp, heldur verða hálfbrenndar leifar eftir til óprýði fyrir svæðið. Jafnframt reyna sumir ferðamenn að brenna allskyns hluti á bálkestinum, jafnvel þó um óbrennanlegt efni sé að ræða s.s. bjórdósir, flöskur, álpappír o.fl. Við brottför er ekki hirt um að hreinsa umhverfis varðeldinn. *Taka þarf fyrir varðelda á svæðinu og er þegar hafið átak í því.*

Á hverju vori má sjá meiðaför eftir snjósleða innan friðlandsins. Svo virðist sem sumir öikumenn taki ekki tillit til snjólausra svæða og aki yfir þau með tilheyrandi skemmdum á gróðri. *Setja þarf reglur um akstur vélsleða á svæðinu. Sama á við um fjórhjól, en einstaka eigendur telja tækin til langferða og fara víðar en heimild er til.*

Slæm ummerki eftir varðeld

Hreinlætis- og sorpmál

Ætlast er til að allir sem fara inn í friðlandið taki allt rusl með sér út aftur og skili á gámasvæði í komuhöfn. Flestir hlýða þeim fyrirmælum, en eitthvað ber þó á því að fólk vill brenna eða urða rusl í friðlandinu og eins er einhverju hent í kamra líkt og fyrr segir. Jafnvel eiga sumir það til að skilja rusl eftir við landingarstaði báta í þeirri von að einhver fjarlægi það. Fremur er þá um landeigendur að ræða. Umræddir aðilar sýna þannig visst ábyrgðarleysi gagnvart eigin rusli. Þá er frárennsli frá rotþrómi í óstandi frá stöku húsum, jafnvel er yfirfall þróa leitt út í næstu á eða læk og siturlagnakerfi er ófullnægjandi. Hvetja þarf til úrbóta og skoða umfang umrædds málaflokks. Fundað hefur verið með Ísafjarðarbæ um sorpmál á svæðinu, en þar sem ekki er tekið sérstakt gjald vegna þess hefur ekki verið farið út í kostnaðarsama sorphreinsun. Fremur er reynt að höfða til ábyrgðar þeirra sem ruslið eiga.

Vélknúin ökutæki innan friðlandsins

Áætla má að í friðlandinu séu milli tíu og tólf vélknúin ökutæki, flest þeirra fjórhjól. Tækin eru í eigu landeigenda og voru flest upphaflega flutt í friðlandið til þess að sjá um flutning farangurs frá landingarstöðum í fjöru að húsum. Hinsvegar hafa einstaka landeigendur eða gestir þeirra einnig nýtt hjólin til almennra ferða um nærliggjandi svæði og þá oft utan slóða. Oftar en ekki er um veiðiferðir að ræða. Einstaka sinnum fara björgunarsveitir um á vélknúnum hjólum (sexhjólum) og nokkuð er um vélsleða- eða jeppaferðir á vetrum.

Af og til sjást slóðir eftir slík tæki í grónu landi. Jafnframt eru í stöku tilfellum fleiri reglur brotnar s.s. akstur undir áhrifum áfengis og börn eða unglingar án leyfa á tækjum. Erfitt er að koma höndum á þetta, enda engin lögregla á svæðinu. *Höfða þarf til samvisku fólks vegna umræddra mála og halda úti kynningu um akstur vélknúinna ökutækja. Þá þarf að skilgreina betur akstur s.s. vélsleða í reglum svæðisins.*

Veiðar

Nokkuð er um að einstaklingar og hópar fari í friðlandið til veiða. Algengast er að sækja svartfugl undir björg og eins er nokkuð tekið af eggjum árlega, þó hefur eggjatínsla farið minnkandi hin síðari ár, enda jafnt erfitt um vik og hættulegt oft á tíðum. Svartfuglaveiði hefur hinsvegar aukist, jafnt með tilkomu handfærabáta svo og farþegabátar sem selja í veiðiferðir. Mest er skotið af fugli undan Ritnum.

Ávalt er eitthvað tekið af ref í friðlandinu þó hann sé alfriðaður. Ástæða veiðanna eru verðlaun sem greidd eru fyrir refaskott, en oft má ná nokkrum dýrum í einni ferð á svæðið, enda dýrin róleg og lítt vör um sig. Nokkuð er tekið í Hornvík, ekki síst við björgin og í Jökulfjörðum, þá helst Hesteyrarfirði og Veiðileysufirði. Erfitt er að meta umfang umræddra veiða, enda ólöglegar og lítt um frásagnir af þeim. Oftar má áætla veiðina út frá fjölda dýra á vissum stöðum og í góðum óðulum. Þannig hurfu óðalsdýr af nokkrum grenjum sumarið 2010. Af og til finnast skothylki á þekktum refaslóðum, sbr. Höfn, Hornvík. Hundar valda einnig óskunda á refaslóðum, en refir halda sig frekar frá stöðum þar sem margir hundar eru, sbr. Fljótavík.

Eitthvað er skotið af gæs á haustin og smáræði af rjúpu. Nokkur silungaveiði er stunduð í friðlandinu, jafnt í net sem á stöng. Einstaka landeigendur hafa réttan hátt á varðandi netaveiðar og veiða samkvæmt reglu. Algengara er þó að menn sinni engum skyldum þar af lútandi. Enn eru til einstaklingar sem draga ósa og hrygningarhyli með netum, en slíkt er illa séð af öðrum landeigendum og fer fækkandi. Þá geta stundum stærri hópar yfirsetið ár, þ.e. ofveiða þær með mörgum stöngum.

Af og til heyrast sögur af skotveiðimönnum sem fara um eingöngu til þess að æfa skotfimi sína og sér til skemmtunar. Ábendingar hafa komið þess efnis frá ferðamönnum og húseigendum. Erfitt er um vik að eiga við slíka veiðimenn þar sem standa þarf þá að verki. Yfirleitt er lítið sem ekkert hirt af því sem skotið er og jafnvel alfriðaðar tegundir drepnar svo og tegundir utan veiðitímabila. *Stórlega þarf að auka eftirlit með veiðum í friðlandinu.*

Áætlun báta og lendingarstaðir

Þrír aðilar héldu úti áætlunum í firðlandið 2010, frá Ísafirði, Bolungarvík og Norðurfirði í Árneshreppi. Langflestir ferðamanna fara frá Ísafirði. Dagsferðir hafa sífellt sótt á og er Hesteyri vinsælasti áningastaðurinn. Flutningsgeta báta takmarkar fjölda gesta inná svæðið í einu. Lendingarstaðir eru hafnlausir (án bryggju) utan Hesteyrar en þar er bryggja sem fært er að á fjöru fyrri stærri báta. Yfirleitt er því fólk flutt að og frá landi á gúmmítuðrum. Þrátt fyrir fjölgun gesta hefur ekki orðið mikilla breytingar á áætlunum sem hafa verið keimlíkar í nokkur ár. Hinsvegar dreifast ferðamenn meir yfir sumarið, þ.e. hefja ferðir sínar fyrr og hætta seinna. Meðf. er tafla sem sýnir áætlun báta sumarið 2011 og er hún nær hin sama og áætlun sumarsins 2010 (sjá tafla 1).

Frá Ísafirði til:	Mán.	Þri.	Mið.	Fim.	Fös.	Laug.	Sun.
Aðalvík		■				■	
Hesteyri		■	■	■	■	■	■
Hornvík	■			■			
Hrafnfjörður						■	
Veiðileysufjörður						■	
Frá Bolungarvík	Mán.	Þri.	Mið.	Fim.	Fös.	Laug.	Sun.
Aðalvík					■		■
Frá Norðurfirði	Mán.	Þri.	Mið.	Fim.	Fös.	Laug.	Sun.
Hornvík	■				■	■	

Tafla 1; Áætlun báta sumarið 2011 (mjög keimlík áætlun 2010). Blái liturinn sýnir áætlunardaga.

Skemmtiferðaskip

Undanfarin sumur hafa skemmtiferðaskip lagt leið sína af og til í friðlandið. Óvíst hefur verið um fjölda þeirra, enda tilkynna sum skip sig ekki inn á svæðið. Akkerum er kastað og fólk flutt í land til stuttrar dvalar. Yfirleitt koma skipin snemmsumars (maí). Tvö skemmtiferðaskip melduðu sig inná Hesteyri sumarið 2010 gegnum Ísafjarðarhöfn og fengu leiðsögumenn frá Ísafirði til að halda utan um ferðamenn. Þá kaupa skemmtiferðaskip áætlunarbáta til að flytja farþega sína á Hesteyri í stuttar dagsferðir. Taka þarf á þeirri spurningu hve mörg skemmti-ferðaskip svæðið getur tekið við og hvaða áhrif það hefur á aðra ferðamennsku? Jafnframt þarf að finna leiðir til þess að fylgjast með komu skipa sem ekki tilkynna sig inn. Á skotspónum heyrðist að hundur hafi komið með fólk í land af einu skipi og er slíkt algjörlega óviðunandi.

Flugsamgöngur

Nokkuð er um flugumferð í friðlandinu. Þrjár landingastaðir eru innan þess og nokkur umferð á tvo þeirra. Einn staðanna er aflagður flugvöllur að Látrum í Aðalvík, hinir eru utanvallar-landingastaðir í Hornvík og Fljótavík. Yfirleitt eru það landeigendur sem nýta sér flug á svæðið. Hinsvegar lenda af og til vélar í yfirflugi um svæðið. Nokkuð er um að flugvélar fljúgi nærri fuglabjörgum að sumri og er slíkt flug óheimilt. Talsvert af fugli er í framflugi við björgin og ávalt hætta á því að fugl lendi í skrúfu. Þá er ekki síður truflun á varpstöðum fugla. Fylgjast þarf með og skrá yfirflug, ekki síst lágflug. Einnig þarf að bregðast við ef mikil fjölgun verður á landingu yfirflugsvéla á svæðinu. Slíkt veldur truflun og óánægju eða árekstrum við aðra gesti. *Ná þarf samningum við landeigendur um að þeir lýsi landingastaðina sem einkavelli.*

Öryggismál

Öryggismál eru í sífelldri endurskoðun innan friðlandsins. Allnokkur bragabót varð á öryggis-málum með tilkomu þjónustuhúss í Hornvík svo og nokkuð öruggum fjarskiptum þaðan (talstöð, gervihnattasími). Ekki síst liggur öryggi í því að nú er landvörður staðsettur í Hornvík lungan úr sumri og á yfirleitt að vera hægt að ná í hann þar. Jafnframt dvelur landvörður í víkinni þegar veður eru verst, en áður þurfti hann oft að yfirgefa svæðið vegna bleytu og vosbúðar. Engin öryggisáætlun er til fyrir svæðið, en þó er unnið í vissum fyrirbyggjandi aðgerðum s.s. ísbjarnarleit að vori, þ.e. skimun eftir ísbjörnum bæði úr lofti (þyrlla) og á láði, enda svæðið þekktur viðkomustaður bjarndýra.

Framkvæmdir í friðlandinu 2010

Nokkur hús eru í byggingu eða endurgerð í friðlandinu. Helstu framkvæmdir sumarsins 2010 eru í Fljótavík. Nokkuð hefur verið um það undanfarin ár að breytingar hafa verið gerðar á húsum í óleyfi og eru umræddir ferlar í skoðun hjá Ísafjarðarbæ í dag. Aðalskipulag var unnið fyrir svæðið árið 2008 og undirritað nýlega. Í skipulaginu kemur fram landnýtingaráætlun friðlandsins. Gert er ráð fyrir heimild til fjölgunar húsa. Nokkuð hefur borið á slæmri umgengni vegna endurgerða húsa. Þannig er gamalt járn og efni sem skipt hefur verið út, grafið og brennt t.d. í grunnum og jafnvel hent í sjóinn.

Taka þarf á umræddum þætti og hvetja, ekki síst Ísafjarðarbæ og Hornstrandanevnd að setja frágang á fjarlægðu efni sem eitt skilyrði leyfisveitinga vegna endurgerða gamalla húsa. Leita þarf leiða til þess að ganga frá slíku efni sem er í friðlandinu í dag.

Neyðarskýli á Hornströndum

Í friðlandinu eru nú alls 9 neyðarskýli, rekin af þremur björgunarsveitum við Djúp. Nýtt skýli var sett niður í Hlöðuvík við hlið tjaldsvæðis sem tekið var formlega í notkun sumarið 2010. Landverðir fylgjast gjarnan með neyðarskýlum, prófa talstöðvar, yfirfara búnað og láta björgunarsveitirnar vita ef eitthvað fer úrskaiðis. Þeir hafa farið með búnað í skýlin, rafgeyma og yfirfarnar talstöðvar o.s.frv. Samstarf við björgunarsveitirnar er gott.

Neyðarskýli, staðsetning og ástand

• Hrafnfjörður	Timburskýli	Ónýtt, endurnýjun stendur til 2011
• Slétta	Timburskýli	Ástand sæmilegt og er í endurnýjun
• Sæból, Aðalvík	Timburskýli	Farið að sjá á skýlinu og verður sennilega fjarlæggt
• Látrar, Aðalvík	Timburskýli	Ný uppgert og í góðu ásigkomulagi
• Fljótavík	Timburskýli	Ástand sæmilegt en þarfnast smá viðhalds
• Hlöðuvík	Plastskýli	Nýtt, sett niður á haustdögum 2010
• Hornvík	Plastskýli	10 ára gamalt, talsverðir barnasjúkdómar en komið í gott ástand (2010)
• Barðsvík	Timburskýli	Nokkuð fúið og þarfnast viðhalds
• Furufjörður	Timburskýli	Fúið að hluta en gott að innan. Þarfnast viðh.

Neyðarskýli flutt norður í Hlöðuvík í september 2010

Umræða

Sumarið 2010 var lærdómsríkt sumar og safnaðist í sarpinn margt ágætra hugmynda og reynsla. Þá skilaði afrakstur heilsársstarfsins sér vel og sumarafraksturinn sömuleiðis. Framundan er vinna við verndaráætlun friðlandsins og sú reynsla og þekking sem safnast hefur undanfarin sumur munu sannarlega nýtast vel í þeirri vinnu.

Á haustdögum var yfirfarin alþjóðaskilgreining á verndargildi friðlandsins. Hornstranda-friðlandið tilheyrir flokki IUCN (International Union for Conservation of Nature/ Alþjóða náttúruverndarsamtökin) sem kallast Ib eða Wilderness (óbyggðir). Öll verndarsvæði á jarðarkringlunni eru flokkuð samkvæmt stöðlum IUCN. Með óbyggðarsvæði er átt við land þar sem ferðamaðurinn þarf að móta sig að náttúrunni en getur ekki mótað náttúruna að sér. Yfirleitt er um stór svæði að ræða, akvegalaus og með erfiðu aðgengi (sjóleiðis eða fótgangandi). Jafnframt eru vistheildir stórar á umræddum svæðum og fjölbreytni mikil. Svæðin gera þær kröfur til gesta sinna að þeir búi að reynslu, tækni og búnaði til ferðalaga á óbyggðasvæðum. Innviðir svæðanna eru litlir og frumstæðir. Svæði sem flokkast sem óbyggðasvæði eru mjög fá á heimsvísu og héraendis eru einungis tvö svæði sem komast í umræddan flokk, þ.e. Hornstrandafriðlandið og Þjórsárver.

Þegar er þó til staðar ýmiss þjónusta innan Hornstrandafriðlandsins sem auðvelda fólki að heimsækja það. Taka þarf ákvörðun um framtíðaruppbyggingu innviða með það að leiðarljósi hvort svæðið eigi að tilheyrja flokki óbyggðarsvæða áfram (wilderness) eða hvort bæta eigi aðgengi og þjónustu, sem flytur þá friðlandið jafnframt í annan og algengari flokk verndarsvæða. Slík ákvörðun er tekin samhliða vinnu við verndaráætlun.

Umrædd flokkun stjórnar vinnu landvarða á svæðinu. Í dag liggur áherslan fyrst og fremst í náttúruvernd og því að viðhalda óbreyttri sín svæðisins, þó án inngripa í náttúrulega ferla eða breytingar. Eiginlegar framkvæmdir eru í lágmarki og miðast eingöngu við að draga úr álagi sem ferðamenn valda á náttúru friðlandsins og meta umfang þess með vöktun. Uppbygging tjaldsvæða og lagfæring á göngustígum eru leið til að stýra umferð um svæðið og fræðsla miðast við að hafa áhrif á hegðun fólks til aukins skilnings og virðingar og samhliða bættrar umgengni.

Öflug leið til að bæta umgengni ferðamanna um svæðið er með útgáfu leiðbeiningabæklings sem getur haft áhrif á hegðan fólks. Með sífelldri fjölgun ferðamanna er slíkt verkefni brýnt og þegar á haustdögum 2010 var hafist handa við að safna efni í slíkan bækling.

Álagstímar eru misjafnir á svæðinu, þannig hafa snemmförðamenn umtalsvert meiri áhrif á svæðið umfram þá sem koma síðar á sumri. Svæðið er oft blautt yfirferða á vorin og sér fljótt á því vegna umferðar fólks. Þá eru fuglar á eggjum og refir með nýgotna yrðlinga á greni yfirleitt stressaðir og þola illa hverskonar truflun. Brýnt er að ferðamenn þekki þau áhrif sem þeir geta haft á náttúru- og lífríki svæðisins og dragi úr álagi sínu sem kostur er. *Þá þarf að virkja þá reglu sem skilyrðir ferðamönnum að tilkynna ferð sína á tímabilinu 15. apríl til 15 júní ár hvert (landeigendur undanþegnir) og veita þeim ferðamönnum tilsögn um hegðun og ferðir á umræddum álagstímum.*

Gera þarf úttekt á öryggismálum á svæðinu og má reikna með að sú vinna hefjist fljótlega. Ekki síst þarf að skoða ferðir fólks utan háannatíma, þ.e. snemma á vorin og seint á haustin, oftast erlendir ferðamenn sem sækja á svæðið þegar engir aðrir eru þar. Óljóst er hve reynslumiklir umræddir ferðamenn eru og hvort þeir geti tekist á við þær aðstæður sem oft skapast, ekki síst í slæmum haustveðrum. Leggja þarf áherslu á tilkynningaskyldu slíkra ferðamanna og leiðbeiningar um ferðir utan annatíma.

Með tilkomu heilsársstarfsmanns svo og hlutalandvörslu að sumri, hefur landvarsla aukist í friðlandinu. Þá hefur þjónustuhúsið í Höfn einnig létt mjög á landvörslu, þar sem nú er hægt að bjóða landverði sómasamlega aðstöðu innan friðlands og draga jafnframt úr tjaldlegu hans. Það kom berlega í ljós haustið 2010, þegar landsvörður kom óþreyttur frá sumarstarfi sínu í friðlandinu. Á komandi sumrum mun landvarsla hefjast mun fyrr en áður og ljúka síðar eða frá byrjun júní og fram yfir miðjan september. Þá er í farvatninu að skoða kosti þess að setja upp þjónustuhús á Hesteyri á komandi árum og skjóta með því styrkum stöðum undir suðurhluta friðlandsins, auk þess sem slíkur kostur bíður uppá landvörslu mun fyrr á vorin, s.s. til að fylgjast með ferðum snjósleðamanna, ólöglegum veiðum o.s.frv.

Niðurlag

Sumarið 2010 reyndist ekki síst gott vegna þeirrar reynslu og þekkingar sem aflað var. Þekkingaröflun er svæðinu og framtíð þess mikilvæg svo og sá skilningur sem myndast samhliða. Það er brýnt að miðla þeirri vitneskju til almennings og virkja sem flesta til þess að taka þátt í framtíðarvarðveislu svæðisins svo og samstillt átak í mótun og vernd þess. Friðland getur aldrei verið á hendi og ábyrgð örfárra einstaklinga, slíkt verkefni er hagsmunamál landeigenda, samfélagsins, þjóðarinnar allrar svo og framtíðarkynslóða.

Hornstrandastofa, Ísafirði

Janúar 2011

Jón Björnsson

Viðaukar

Hornstrandalýsing 2010, ástandslýsing

Samstarfsaðilar (helstu)

Hornstrandanefnd (stjórnarmenn)

Starf sérfræðings Hornstranda

Dagbækur landvarða fylgiskjal sem sérskjal

Hornstrandir, lýsing 2010

Friðlýst	Auglýsing nr. 332/1985 í Stjórnartíðindum B. Fyrst lýst friðland 1975.
Stærð	58915 ha.
Lokunarákvæði	Frá 15. apríl til 15. júní þarf að tilkynna Umhverfisstofnun um ferðalög á svæðinu.
Landvarsla	Sumarið 2010 vann einn landvörður í friðlandinu í alls 32 daga svo og sérfræðingur friðlandsins í alls 70 daga. Þá störfuðu erlendir sjálfboðaliðar í friðlandinu í 2 vikur og skiluðu 80 dagsverkum og innlendir sjálfboðaliðar skiluðu 20 dagsverkum. Þá skiluðu unglingar á vegum Vinnuskóla Ísafjarðarbæjar um 30 starfsdögum í friðlandinu. Á veturna starfar sérfræðingur friðlandsins á skrifstofu Hornstranda á Ísafirði. Þá var ráðinn skammtíamastarfsmaður á skrifstofuna yfir sumarmánuðina samhliða átaksverkefni í atvinnumálum ungs fólks.
Skilti	Ekkert var unnið í skiltum sumarið 2010. Ætlunin er að endurnýja öll skilti í friðlandinu á komandi árum og bæta nýjum við. Hefst sú vinna þegar á vordögum 2011.
Stígar	Undanfarin ár hefur verið unnið nokkuð í lagfæringum á göngustígum og gömlum þjóðleiðum. Áfram var unnið sumarið 2010 við göngustíg umhverfis Hesteyrarþorpið. Jafnframt var lagfærður stígur út á Stekkeyri (Hvalveiðistöð) og stígur uppá ytri Hesteyrarbrúnir. Þá var unnið við gönguslóða frá Skipakletti að Hornsá í Hornvík. Grjóthreinsað var í göngustíg um Skálakamb ofan Hlöðuvíkur og fram í Atlaskarð.
Bæklingur	Vinna er hafin að gerð nýs bæklinga um Hornstrandafriðlandið og er ætlunin að gefa hann út 2012 (talsvert til af gamla bæklingnum og ræður upplag hans talsverðu um útgáfutíma). Þá er í vinnu bæklingur um umgengi í friðlandinu.
Fjárhagsáætlun	8 milljónir
Framkvæmdir	Unnið var við stígaverkefni sem fyrr segir, smíðaðir 2 nýir kamrar, gömlum skipt út og nýtt tjaldsvæði formlega tekið í notkun við Hlöðuvíkurós. Áfram var unnið við þjónustuhúsið í Höfn og er þeim framkvæmdum nær lokið. Smíðaeftirbúið í tvo nýja kamra var flutt í Smiðjuvík og Bjarnarnes.
Annar aðbúnaður	Nú eru á vegum Umhverfisstofnunar 14 kamrar í friðlandinu og flestir þeirra nýir. Þá er þjónustuhús í Hornvík. 6 upplýsinga- og leiðbeiningaskilti eru í friðlandinu og nokkur smærri sérskilta s.s. tjaldsvæði, vatnsból o.s.frv.
Öryggi	Landverðir ganga með handtalstöðvar (VHF) og í þjónustuhúsinu í Höfn er gervihnattasími. Friðlandið er yfirfarið á vorin og m.a. leitað af ummerkjum eftir hvítabirni. Öryggisáætlun verður unnin samhliða verndaráætlunargerð.
Válistategundir	Stuttnefja (VU).
Alþjóðasamningar	Samkvæmt Bernarsamningnum ber að stýra veiðum á stuttnefju.
Verndaráætlun	Ekki til fyrir svæðið. Aðalskipulag fyrir svæðið var unnið af sveitafélaginu. Stefnt er að því að hefja vinnu við verndaráætlun á vordögum 2011 og mun vinnan taka 18 mánuði.

Vöktun	Á vegum Umhverfisstofnunar er fylgst með fjölda ferðamanna, aðkomuleiðum í friðlandið og ferðahegðun, þ.e. sumarhúsafólk, göngumenn o.s.frv. Stefnt er að vöktun á mófuglum í samstarfi við Náttúrustofu Vestfjarða. Æskilegt er að vakta stofna refa og minka. Einnig að vakta nytjar sem leyfðar eru á svæðinu. Náttúrustofa Vestfjarða hefur fylgst með skordýralífi í Fljótavík og af og til eru framkvæmdar gróðurlendismælingar. Landverðir geta og hafa tekið þátt í vöktunarverkefnum í samstarfi við Náttúrustofunnar (NV). Landverðir fylgjast með náttúrufari, ástandi göngustíga og annað slíkt og skrá í landvarðarskýrslur, þó ekki sé um stöðuga vakt að ræða.
Rannsóknir	Engar á vegum Umhverfisstofnunar, en hegðun refs hefur í friðlandinu hefur verið rannsökuð. NV hefur verið með skordýragildirur í Fljótavík.
Annað	Vinna þarf verndaráætlun og skilgreina vel í henni sérstöðu svæðisins og framtíð. Leggja þarf mikla áherslu á fræðslu til almennings, íbúa á Vestfjörðum og landeigenda um skilgreind verðmæti friðlandsins. Skilgreina þarf eignarhald á landi. Bæta þarf þjónustu, upplýsingaflæði og eftirlit.

Samstarfsaðilar

Margir hagsmunaaðilar koma að Hornstrandafriðlandinu. Flestir eiga þeir samskipti við sérfræðing Hornstrandafriðlandsins af og til varðandi fyrirspurnir, erindi o.fl. Í kjölfarið hafa samskipti hafist og mótast í einskonar samráð eða samstarf. Ekki er þó um eiginlegt undirritað samstarf að ræða, þó skoða megi það á komandi árum, heldur fremur þreifingar og mótun samskipta. Helstu samstarfsaðilar og verkefni þeim tengd eru:

Ísafjarðarbær, Umhverfisnefnd

Fundað er tvisvar á ári með nefndinni og farið yfir helstu verkefni friðlandsins, gildi o.fl. Þar sem Ísafjarðarbær hefur ekki starfsmann á svæðinu, er munnlegt samkomulag um að landverðir (sérfræðingur) láti vita af framkvæmdum, s.s. breytingar á húsum, viðbyggingar og annað slíkt og er ekki í samþykktu ferli. Ísafjarðarbær upplýsir einnig um framkvæmdir innan friðlands og annað sem landvörðum gagnast. Þá er af og til spjall við einstaka fundarmenn og/eða aðra starfsmenn Ísafjarðarbæjar um einstök málefni. Loks er umræða um sameiginleg vandamál innan svæðisins s.s. ruslalosun, frárennsli rotróa o.fl.

Nokkuð samstarf í formi samræðna er við byggingafulltrúa og umhverfisfulltrúa Ísafjarðarbæjar, þar sem farið er yfir einstakar samþykktar framkvæmdir innan friðlandsins o.fl.

Þá er óformlegt samstarf við Ísafjarðarhöfn varðandi komur skemmtiferðaskipa beint í friðlandið. Skipst er á upplýsingum um komu skipanna, stærð, fjölda ferðamanna, umboðsaðila skipanna, heimildir til landtöku o.fl.

Vinnuskóli Ísafjarðarbæjar hefur sent unglunga til ýmissa verkefna innan friðlands undir umsjón landvarða. einnig hefur hann oft verið innanhandar varðandi útréttingar, lán á verkfærum o.fl.

Náttúrustofa Vestfjarðar, Bolungarvík

Af og til eru óformlegir fundir með starfsmönnum Náttúrustofunnar. Farið er yfir verkefni innan friðlands, vöktunarverkefni og aðkomu sérfræðings/ landvarða að verkefnum í friðlandinu. Einnig er umræða og skiptast á upplýsingum varðandi ýmiss mál tengd stöfum Náttúrustofu.

Sérfræðingur hefur tekið þátt í vöktunarverkefnum með stofunni.

Melrakkasetur, Súðavík

Á vegum Melrakkasetursins fara fram ýmsar rannsóknir á atferli refa innan friðlandsins. Óformlegir fundir og samræður eru um rannsóknirnar og skyld mál. Þá eru samskipti við rannsóknarmenn innan friðlands.

Jafnt Melrakkasetrið sem Náttúrustofan hafa ásamt sérfræðingi Hornstrandafriðlandsins sameinast um ferðir inn eða út úr friðlandinu og deilt með sér kostnaði vegna þeirra. Þá hafa landverðir aðstoðað t.d. rannsóknarmenn með matarsendingar, að koma skilaboðum milli aðila o.m.fl. Báðir fyrrgreindir aðilar hafa einnig komið að ýmissi textavinnu fyrir Hornstrandastofu.

Landhelgisgæslan

Landhelgisgæslan hefur margsinnis veitt friðlandinu ýmsa þjónustu s.s. varðandi flutninga á efni, eftirlit o.fl. Starfsmenn Gæslunnar hafa ávalt verið búnir og boðnir til aðstoðar og hafa skapast góð tengsl og samstarf við marga þeirra. Auk aðstoðar við ýmiss verkefni hafa gæslumenn veitt upplýsingar um svæðið yfir vetrartímann, yfirflogið umbeðin svæði á ferðum sínum og sent myndir og upplýsingar um ástand svæðisins, snjóalög o.fl. Frá því 2008 hefur Landhelgisgæslan í samstarfi við landvörð farið í ísbjarnarleitir um svæðið snemmvors, þ.e. áður en ferðatímabil hefst og sint ýmsum öryggismálum.

Átthagafélög, stök landeigendafélög

Sérfræðing Hornstrandafriðlandsins er oft boðið að sitja fundi með átthagafélögum og einstökum landeigendafélögum. Skipst er á upplýsingum, fréttum af svæðinu miðlað, sameiginleg verkefni reifuð og samráð um ýmsa þætti. Góðir og nauðsynlegir fundir.

Landeigendafélag Grunnavíkur- og Sléttuhrepps

Sérfræðingur hefur undanfarin ár mætt á aðalfund félagsins og haldið erindi þar. Umræður, fyrirspurnir og tengsl eru myndað á fundunum. Upp hafa komið hugmyndir að sameiginlegum verkefnum og stuðning félagsins við ýmiss verkefni sérfræðings, s.s. aðhald og reglur, umgengismál o.fl.

Einstakir landeigendur

Landeigendur koma oft við á skrifstofu Hornstrandafriðlandsins til skrafs og ráðagerða. Ekki er um eiginlegt samstarf að ræða, fremur umræður og sameiginlegar vangaveltur. Landverðir gera sér far um að heimsækja sumarhúsafólk á svæðinu og svara fyrirspurnum og fá ábendingar um ýmsa þætti. Þá er reynt að aðstoða landeigendur við að tryggja friðhelgi umhverfis hús á svæðinu s.s. með flutningi göngustíga fjær húsum, ábendingar til ferðamanna að hópast ekki að einkahúsum o.s.frv.

Umræða hefur verið um að sameinast um ýmiss verkefni s.s. losun á rotþróm o.fl. Landverðir hafa nú þegar lykla og aðgang að ýmsum húsum á svæðinu. Þá fylgjast landverðir yfirleitt með mannlausum húsum og láta landeigendur vita ef eitthvað virðist vera að fara úrskaiðis. Jafnframt hafa þeir oft aðstoðað við frágang á húsum eða litið yfir frágengin hús að ósk landeigenda. Landeigendur eru undantekningarlaust mjög greiðvirkir og tilbúnir að aðstoða eftir þörfum. Af einstökum landeigendum er Elías Oddsson á Hesteyri atkvæðamestur og er hans þ.a.l. sérstaklega getið.

Elías Oddsson

M.a. formaður landeigendafélags Hesteyrar. Elías hefur oft verið kallaður til samráðs vegna ýmissa hluta. Hann hefur víðtæka þekkingu á friðlandinu og þróun þess og starfaði einnig í samráðshóp um aðalskipulag svæðisins. Elías var framkvæmdastjóri Vesturferða og hafði m.a. samráð um byggingu og fjárveitingu vegna þjónustuhúss í Hornvík í starfi sínu. Þá hefur Elías í gegnum fyrirtæki sitt Kagrafell ehf og í samráði við Hornstrandastofu, sótt um styrk frá Ferðamálastofu til lagfæringa á vörðuðum gönguleiðum í friðlandinu fyrir árið 2011.

Ferðaskrifstofan Vesturferðir

Margt samráð hefur verið haft við Ferðaskrifstofuna vegna ferðamanna á svæðinu, s.s. um upphaf og lok ferðaþjónustu á svæðinu sumar hvert, upplýsingar og leiðbeiningar til ferðamanna, kynning fyrir starfsmenn skrifstofunnar í upphafi sumars og margt fleira. Vesturferðir hafa einnig veitt upplýsingar um ferðir fólks á svæðinu, ekki síst utan hefðbundins ferðamannatíma.

Upplýsingamiðstöð ferðamála á Ísafirði

Skipst er á upplýsingum um ferðir á svæðinu, aðstöðu og aðstæður, ferðafólk o.fl. Upplýsingamiðstöðin veitir upplýsinga um ferðir ferðamanna utan hefðbundins ferðatíma og hefur samráð við Hornstrandastofu um ferðatilhögun þeirra. Þá sér Upplýsingamiðstöðin um að koma skilaboðum frá landvörðum til ferðamanna, afhendir bæklinga um svæðið og samstarf er um upplýsingar á upplýsingaskjá í húsnæði Upplýsingamiðstöðvarinnar. Til gamans má geta að Hornstrandastofa tók þátt í fjárfestingu vegna skjásins. Lögð er áhersla á aukið samstarf við Upplýsingamiðstöðina, enda sinnir hún ekki síst upplýsingaveitu fyrir Hornstrandastofu.

Markaðsstofa Vestfjarða

Af og til hefur verið fundað með starfsmönnum Markaðsstofunnar varðandi upplýsingar um friðlandið sem Markaðsstofan deilir áfram á heimasíðu sinni.

Lonely planet

Starfsmenn útgáfu ferðabókarinnar Lonely Planet hafa verið í sambandi vegna útgáfu upplýsinga um Hornstrandafriðlandið í bók sinni. Athugasemdir og leiðréttingar hafa verið gerðar varðandi texta útgáfunnar og áhersla er lögð á réttar upplýsingar af svæðinu. Er von að áframhald verði á umræddu samstarfi. Nokkuð hefur borið á að greinar um friðlandið í ýmsum erlendum tímaritum fari með rangfærslu um svæðið og reglur þess. Athugasemdir hafa verið gerðar við umrædd skrif þegar útgefandi er þekktur.

Fyrirtæki í bátþjónustu, áætlunarferðum

Eðlilega eru samskipti við flesta flutningsaðila á svæðið miklar. Fremstir í þeirri þjónustu eru Sjóferðir H&K. Sjá fyrirtækin um flutning á landvörðum, sjálfboðaliðum, efni, áhöldum og matvöru fyrir Hornstrandastofu. Einnig hafa verið keyptar sérferðir vegna vissra verkefna hjá flutningsaðilum.

Fyrirtæki eða einstaklingar með þjónustu innan svæðis (gisting, veitingar o.fl.)

Innan svæðisins reka 4-5 aðilar gistiþjónustu. Talsvert samstarf er við þrjá þessa aðila, þ.e. Læknishúsið á Hesteyri, Búðir í Hlöðuvík og gistiþjónustu í Hornbjargsvita. Skipst er á upplýsingum, hugmyndir og ábendingar reifaðar og margt fleira. Landverðir hafa einnig sótt þjónustu til viðkomandi aðila.

Samstarf innan deilda Umhverfisstofnunar

Samstarf er við ýmsa aðila innan Umhverfisstofnunar, ekki síst varðandi kortagerð af svæðinu.

The Wild North

Er samnorrænt verkefni um þróun sjálfbærrar dýralífsferðamennsku á norðurslóðum. Þátttakendur eru ferðaþjónustufyrirtæki, ýmsar rannsóknarstofnanir og opinberir aðilar. Hornstrandastofa gerðist aðili að verkefninu á haustdögum 2010.

Hornstrandanevnd

Hornstrandanevnd er Umhverfisstofnun til ráðgjafar um málefni friðlandins. Í lok árs 2010 sátu í nefndinni:

- Andrea Harðardóttir fyrir hönd Ísafjarðarbæjar
- Daníel Jakobsson, bjarstjóri Ísafjarðarbæjar
- Matthildur Guðmundsdóttir fyrir hönd landeigenda
- Erling Ásgeirsson fyrir hönd landeigenda
- Ingvi Stígsson fyrir hönd landeigenda
- Ólafur A Jónsson fyrir hönd Umhverfisstofnunar og er hann jafnframt formaður nefndarinnar

Auglýsing um friðland á Hornströndum.

Samkvæmt heimild í 24. gr. laga nr. 47/1971, um náttúruvernd hefur Umhverfisstofnun fyrir sitt leyti ákveðið að friðlýsa svæðið norðvestan Skorarheiðar í Norður- Ísafjarðarsýslu, og er svæðið friðland.

Mörk svæðisins eru þessi:

Úr botni Hrafnarfjarðar um Skorarheiði í botn Furufjarðar. Mörkin fylgja Skorará frá ósi og í Skorarvatn. Þaðan liggja þau meðfram suðurströnd vatnsins, en síðan í beina línu úr suðausturluta þess og í upptök þeirrar kvíslar, sem næst er vatninu og fellur í Furufjarðarós. Miðast mörkin við hugsaða línu 200 m fyrir sunnan kvíslina og síðan á móta vegalengd sunnan Furufjarðaróss allt til sjávar í Furufjörð.

Reglur þessar gilda um svæðið:

1. Mannvirkjagerð öll, jarðrask og önnur breyting á landi, svo og undan landi allt að 60 föðmum (115m) frá stórstraumsfjörumáli, er háð leyfi Umhverfisstofnunar.
2. Umferð vélknúinna farartæka utan vega og merktra slóða er bönnuð, nema leyfi Umhverfisstofnunar komi til.
3. Leyfi landeigenda, sem í hlut á, þarf til allra veiða, eggjatöku og annarra hlunnindanytja á svæðinu. Leyfi Umhverfisstofnunar þarf ef eigi er um að ræða hefðbundnar nytjar. Um netaveiði í ósum straumvatna gilda ákvæði laga um lax-og silungsveiði nr. 76/1970, sbr. einkum VI. kafla.
4. Gangandi fólki er heimil för um svæðið. Þó er skylt að ganga þannig um að ekki sé spillt lífríki, jarðmyndunum og mannvirkjum. Umhverfisstofnun setur nánari reglur viðvíkjandi umferð um hið friðlýsta svæði.
5. Umhverfisstofnun og aðrar stofnanir, sem í hlut eiga, skulu stuðla að vernd menningar-minja, gera greiðfærar gamlar götur og viðhalda vörðum.
6. Bannað er að beita búpeningi á friðlandið.
7. Á tímabilinu 15. apríl til 15. júní ár hvert þarf að tilkynna Umhverfisstofnun um ferðalög um svæðið. Þetta ákvæði tekur þó ekki til ferða landeigenda.
8. Umhverfisstofnun setur nánari reglur um afnot landeigenda af eignum sínum á hinu friðlýsta svæði.
9. Umhverfisstofnun og Landeigendafélag Sléttu-og Grunnavíkurrepps tilnefna hvort um sig þrjá menn í samstarfsnefnd um málefni friðlandsins.

Til undanþágu frá reglum þessum þarf leyfi Umhverfisstofnunar eða þess sem fer með umboð stofnunarinnar.

Starf sérfræðings Hornstranda:

Hornstrandir eru friðland þar sem vernd náttúru svæðisins er aðalmarkmið. Svæðið er fremur afskekkt og aðkoma að því nær eingöngu frá sjó. Fá hús eru á svæðinu, engir akvegir og göngustígar fáir. Heimsókn á svæðið gerir kröfur til ferðamanna um ákveðna reynslu og þekkingu, tækni og búnað til útiveru o.s.frv. Tiltölulega fáir gestir sækja svæðið heim og nær eingöngu yfir sumarmánuðina. Þjónusta á svæðinu er takmörkuð og innviðir litlir. Svæðið er nokkuð stórt, eða tæpir 600 km². Engin búseta eða dvöl er í friðlandinu utan sumartímans.

Svæðið flokkast samkvæmt flokkunarkerfi Alþjóða náttúruverndarsamtakanna (IUCN) í flokk Ib, þ.e. stórt svæði (viðerni) með samfelldum vistkerfum, þar sem náttúran fær að þróast á eigin forsendum, að mestu án afskipta mannsins. Stjórn svæðisins og starfsemi henni tengd miðast við að varðveita náttúrfar svæðisins og draga úr álagi af manna völdum, með fræðslu, leiðbeiningum og beinum fyrirmælum, svo og með lágmarks uppbyggingu sem eykur stýringu á hegðun gesta (göngustígar í viðkvæmu landi, tjaldsvæði o.s.frv.). Uppbygging miðast við varðveislugildi svæðisins en ekki sem þjónusta til að fjölga ferðamönnum. Svæðið er einstakt á landsvísu og fá svæði hafa umrædda flokkun.

Það er því verndargildi svæðisins svo og flokkun þess sem stýrir að mestu störfum sérfræðing Hornstrandafriðlandsins. Starfið er þróunar- og vöktunarstarf, þar sem fylgjast þarf með framgangi verndarsvæðisins og tryggja framtíð þess og vernd.

Þar sem svæðið er í margra eigu og ólík viðhorf um nýtingu þess, fer talsverður tími sérfræðings í kynningar, fræðslu og samstarf, ekki síst við landeigendur, nærsamfélag og hagsmunaaðila (ferðaþjóna t.d.).

Að sumri starfar sérfræðingur í friðlandinu og fer mestur hluti starfstímans frá því í maí og fram í september í þann þátt. Starfið er almennt landvarðarstarf, en auk þess eftirfylgni og vöktun vissra þátta svo og skimun framtíðarverkefna.

Á haustin er unnið úr vinnslu sumargagna og starfsskýrslur gerðar, svo og drög að áætlun komandi árs. Undirbúningur sumarstarfsins hefst snemmvetrar. Fylgst er með gestum sem sækja svæðið heim, veiðimennsku og öðrum landnotum. Sífelld er unnið með hagsmunaaðilum líkt og fyrir segir svo og samstarfsaðilum. Allnokkuð er um heimsóknir umræddra aðila á Hornstrandastofu til skrafs og ráðagerða. Ýmiss þróunarverkefni eru í gangi s.s. leiðir til bættrar umgengni, leiðir til að auka skilning og virðingu fólks fyrir friðlandinu og umræður um ólík sjónarmið friðunar.

Upplýsingum af svæðinu er safnað, unnið að kortum, bæklingum, leiðbeiningum, skiltum o.fl.

Þar sem engin býr í friðlandinu, eignaraðild dreifð og margir hagsmunaaðilar, er „Hornstranda-stofa“ mikilvægur hlekkur í samskiptum, söfnun og miðlun upplýsinga (starsemin er í miðju hringiðunnar, þar sem allt er að gerast). Margir koma við á skrifstofuna oft með erindi sem þeir þurfa leiðsagnar við eða bara til skrafs og ráðagerða. Gamlir Hornstrendingar og fólk sem á tengsl við svæðið kemur í heimsókn til að ræða gamla tíð og upplifa horfnar stundir o.s.frv. (enda verður það væntanlega einn af þáttum Hornstrandastofu þegar hún verður sett á laggirnar).

Starfið er í mótun og fer talsverður tími í að meta framtíð þess, læra á starfið og hanna það. Framundan er vinna við verndaráætlun Hornstrandafriðlandsins og stefnumótun til framtíðar.

Auk almennra starfa sem friðlandinu fylgja eru unnin verkefni sem tilheyra annarri starfsemi Umhverfisstofnunar, s.s. skipulag og framkvæmd landvarðarnámskeiðs, yfirlestur frummatsskýrslna vegna verkefna tengdum Vestfjörðum, matsáætlanir o.fl. auk ýmissa verkefna sem næstu yfirmenn leggja fyrir.

Ungur nemur, gamall temur, skýrsluhöfundur með fræðslustund á Hesteyri